

FOSFOR

nummer

1

HUISHOUDWERK ACHTER DE SCHERMEN

COVERFOTO De problemen van huishoudwerksters blijven onzichtbaar achter de gesloten deuren van de huizen waar ze werken. Door de een-op-eenrelatie met hun werkgever is het voor huishoudwerksters niet eenvoudig betere arbeidsvoorwaarden af te dwingen. © REPORTERS

04 FOCUS IS HUISHOUDWERK WEL ECHT WERK?

12 IN BEWEGING CAMPAGNEAGENDA

07 INTERVIEW HUISHOUDWERK(ST)ERS LATEN DE VLOER NIET MET ZICH VEGEN

14 OP BEZOEK BIJ RITA IN ECUADOR

08 UIT HET ZUIDEN MACHINES DIE NOOIT ZIEK WORDEN

15 KEUKENTIP EMPANADAS

10 EN BIJ ONS 'SOMS VOELT HET ALSOF JE NIETS WAARD BENT'

FOSFOR is een uitgave van **fos** - Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking **NEGENDE JAARGANG** nummer 1 (januari - februari - maart 2013) **SAMENSTELLING EN EINDREDACTIE** Liesbet Vangeel **VORMGEVING** sp.a grafische dienst **DRUKKERIJ** Druk in de Weer - gedrukt met vetegale inkt op 100% gerecycleerd papier **MEDEWERKERS** Lien Bauwens, Stiene Billen, Rita Cloet, Machteld Dhondt, Jolanda Jansen, Ruth Samson, Anna Ushamba en Jo Vervecken **FOTO'S** © **fos** tenzij anders vermeld. **MEER NIEUWS** van **fos** ontvangen? Abonneer je op onze maandelijkse E-nieuwsbrief via www.fos-socsol.be en word fan van **fos** op www.facebook.com/fossocsol

MET DE STEUN VAN

 Provincie Oost-Vlaanderen

 Provincie Vlaams-Brabant

Met de steun van
DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Annuschka Vandervalle,
Algemeen Secretaris

Ook dit jaar voert **fos** samen met de socialistische beweging gezamenlijk campagne voor 'Recht op Waardig Huishoudwerk'.

Recht op waardig huishoudwerk

Veel succesvolle mannen en vrouwen hebben heel wat te danken aan de hulp die ze krijgen in het huishouden. Dankzij hun huishoudwerkers kunnen zij met een gerust geweten uit werken gaan. Desondanks worden deze mensen overal ter wereld ondergewaardeerd, en dit uit zich ook in hun arbeidsvoorwaarden. Ze werken vaak lange en onregelmatige dagen, in vele landen krijgen ze niet het minimumloon, geen betaald verlof, noch sociale bescherming.

Je vraagt je af hoe dit mogelijk is. Wereldwijd associeert men huishoudwerk met onbetaalde arbeid door vrouwen in het eigen huishouden. Wanneer hoofdzakelijk vrouwen diezelfde huishoudelijke taken uitoefenen in dienst bij een ander gezin, beschouwt men dit evenmin als volwaardig werk. Deze maatschappelijke opvatting

is zelfs zo sterk dat huishoudwerkers er vaak zelf in geloven.

Maar het tij keert! Wereldwijd zien we dat huishoudwerkers elkaar ontmoeten, ervaringen uitwisselen en zich verenigen in vakbonden. Ze krikken hun eigenwaarde op en treden uit de schaduw. Ook **fos** en de socialistische beweging strijden samen met vakbonden en andere verenigingen in Bolivia, Peru en Ecuador voor waardig werk voor huishoudwerkers. En deze strijd loont! De Internationale Arbeidsorganisatie nam in juni 2011 Conventie 189 en Aanbeveling 201 aan. Huishoudwerkers wereldwijd hebben nu een internationaal instrument in handen waarmee ze bij hun regeringen een betere positie kunnen afdwingen. Een historische gebeurtenis, maar de strijd begint pas!

STELLING ★ DOOR DE EEN-OP-EENRELATIE MET HUN WERKGEVER STAAN HUISHOUDWERK(ST)ERS ER ALLEEN VOOR WANNEER ZE WILLEN ONDERHANDELEN OVER BETERE ARBEIDSVOORWAARDEN

We voelen ons inderdaad geïsoleerd als we onze rechten willen opeisen. In veel gevallen kennen we ze niet eens. We weten niet waar we terecht kunnen voor juridische bijstand als het misloopt en kunnen ook niet rekenen op syndicale steun van de vakbondsorganisaties uit andere sectoren. Door de een-op-een relatie met onze werkgever hebben we nooit een degelijk loon kunnen onderhandelen. Veel werkgevers zijn blijven hangen in het tijdperk van de slavernij. Het idee dat huishoudelijk werk niet vergoed moet worden, zit diepgeworteld in onze maatschappij. Om al die obstakels te overwinnen moeten we ons organiseren, onze rechten leren kennen en ons werk waarderen en doen waarderen.

Maximina Salazar | Ondervoorzitster van de ATRH, de Vereniging voor Betaald Huishoudpersoneel uit Ecuador

Het is inderdaad moeilijk onderhandelen in zo'n situatie. Je moet heel sterk in je schoenen staan, en dat is vaak niet het geval. Veel huishoudwerksters hebben niet genoeg zelfvertrouwen en niet geleerd om te onderhandelen. Ze zijn niet op de hoogte van hun rechten en laten zich imponeren door hun werkgever. Ze zijn vooral bang om hun werk te verliezen. Zo krijgen de werkgevers macht over deze mensen. Dit is een heel moeilijke situatie. Gelukkig kunnen we ons hier in België aansluiten bij een vakbond en zijn er cao's waarin de werk- en loonvoorwaarden vastliggen. Ook huishoudwerk(st)ers in het Zuiden hebben hier recht op. Ik hoop dat hun strijd voor waardig werk snel zijn vruchten afwerpt!

Roos Desnoux | Thuishulp bij vzw Thuiszorg, vakbondsafgevaardigde bij de Algemene Centrale-ABVV

Is huishoudwerk wel echt werk?

Je zou jezelf de vraag kunnen stellen. Betaald huishoudpersoneel wordt immers in de arbeidswetgeving van veel landen niet eens vermeld.

FOTO'S Huishoudpersoneel speelt een belangrijke rol in de samenleving. Dankzij de hulp die poetst, kookt, de was doet en voor de kinderen zorgt, kan de vrouw des huizes bijvoorbeeld gaan werken.

HUISHOUDWERK IN KAART GEBRACHT

Recent verscheen een studie van de Internationale Arbeidsorganisatie* (IAO) die de sector van huishoudpersoneel wereldwijd in kaart brengt. Er wordt geschat dat ongeveer 53 miljoen mensen - vooral vrouwen - als huishoudpersoneel aan de slag zijn. Andere bronnen spreken van 100 miljoen werknemers in de sector. Daarmee vertegenwoordigen huishoudwerk(st)ers 1,7% van alle betaalde loonarbeid op wereldschaal. Gemiddeld 83% van hen zijn vrouwen. In bepaalde gebieden zoals in Latijns-Amerika, ligt het percentage vrouwen nog hoger, zo rond de 92 %. Ook veel kinderen en jongeren werken als huishoudhulp. Vandaag werken 3,5 miljoen kinderen tussen 5 en 11 jaar en 3,8 miljoen jongeren tussen 12 en 14 jaar in privéhuizen. Vaak werken zij in menonwaardige omstandigheden en kan men zelfs spreken van moderne slavernij.

De studie legt de vinger op de wonde. Slechts 10% van alle huishoudwerk(st)ers in de wereld heeft dezelfde rechten als andere werknemers in hun nationale arbeidswetgeving. 30% van het huishoudpersoneel is helemaal niet beschermd, door geen enkele arbeidswet.

LANGE WERKDAGEN, LAGE LONEN

Dat blijkt ook uit het loon van huishoudpersoneel: in veel landen is het loon van het huishoudpersoneel slechts 40% van het gemiddelde loon. In vergelijking met mannelijke ongeschoolde werknemers die gelijkaardige verantwoordelijkheden en werklast hebben, verdient het vrouwelijke huishoudpersoneel gemiddeld minder dan de helft.

Het loon is duidelijk niet in verhouding met het zware werk en de lange werkdagen. Het aantal werkuren per week in de huishoudsector gaat van 40 uur tot meer dan 60 in bepaalde landen. In Peru werken vrouwen die inwonen bij hun werkgever gemiddeld 62 uur per week; ze moeten 24 uur op 24 beschikbaar zijn. Op wereldschaal heeft nog steeds 45% van het huishoudpersoneel geen wekelijkse rustdag. Deze mensen hebben dan ook weinig of geen mogelijkheden om een privéleven uit te bouwen.

Wat betekent deze niet-erkenning concreet voor Gloria, Maria, Lourdes, Maximina of Alexandra in Ecuador, Peru, Colombia of Bolivia? De sociale zekerheid dekt alleen de loontrekkende werkende bevolking die sociale bijdragen betaalt. Veel vrouwen die vanaf hun 12 jaar als slecht betaalde 'empleada doméstica' meer dan 60 uur per week gewerkt hebben, genieten geen sociale bescherming. Hun

werkgever heeft meestal gedurende al hun jaren dienst geen sociale bijdragen betaald, en dus kunnen zij geen aanspraak maken op een ziekteverzekering of pensioen. Als ze op hun 60ste ziek zijn door de reuma van het vele wassen in koud water, last hebben van allergieën wegens regelmatig gebruik van chloor en chemische producten of rugproblemen hebben door het jarenlang poetsen en boenen, kunnen ze niet stoppen met werken. Tot op vandaag zijn ziektes verbonden aan het huishoudwerk in de meeste Zuid-Amerikaanse landen niet erkend als beroepsziektes. Een vervangend inkomen bij werkloosheid bestaat niet, dus blijven de meeste vrouwen verder werken.

HUISHOUDWERK IS VROUWENWERK

Huishoudwerk wordt wereldwijd vooral verricht door vrouwen. In veel culturen wordt het huishouden vanzelfsprekend als vrouwentaak gezien en niet als écht werk beschouwd. De economische erkenning is dan ook minimaal. Waarom doen vrouwen dan dit werk? Simpelweg omdat er weinig andere opties zijn. In veel landen in het Zuiden is het nog altijd zo dat meisjes minder oplei-

» **45% van het huishoudpersoneel heeft geen wekelijkse rustdag.**

dingskansen krijgen dan jongens. Van jongsaf moeten zij meedraaien in het huishouden: zorgen voor broertjes en zusjes, koken, poetsen, de was doen enz. Vaak worden meisjes door hun ouders of familieleden 'uitbesteed' aan een ander huishouden. Op die manier zijn ze niet langer een 'last' binnen de eigen familie en anderzijds dragen zij met hun schaarse loon bij aan het familiebudget. Doordat ze op vroege leeftijd van de schoolbanken worden gehaald blijven de mogelijkheden voor beter betaalde en beter gekwalificeerde jobs uiteraard erg beperkt later.

Eigenaardig genoeg vinden veel vrouwen zelf ook dat huishoudwerk 'minderwaardig' is en stellen zij de niet-erkenning niet echt in vraag. Hierbij spelen historische en culturele denkwijzen mee die onze appreciatie van verschillende soorten werk bepalen.

HET BELANG VAN DE ZORGECONOMIE

Vrouwenorganisaties in Latijns-Amerika willen deze denkpatriënten veranderen en het beroep van huis-

* Domestic workers across the world: global and regional statistics and the extent of legal protection / International Labour Office - Geneva: ILO, 2013, 146 pag.

houdhulp opwaarderen door te wijzen op de belangrijke rol die zorg- en hulpverlenenden spelen in de maatschappij. Dankzij de huishoudwerk(st)er die poetst, kookt, de was doet en voor de kinderen zorgt, kan de moeder des huizes bijvoorbeeld gaan werken. Ook niet betaalde zorg, zoals het zorgen voor kinderen of voor zieke of oude familieleden, valt onder dezelfde noemer van de 'zorgeconomie'. Deze zorgeconomie verschijnt echter niet in de economische cijfers van de Wereldbank of het Internationaal Muntfonds, en er wordt geen rekening mee gehouden in staatsbudgetten of economische plannings. Vrouwenorganisaties willen deze economie erkend zien en laten integreren in de nationale begrotingen, bijvoorbeeld via een fonds voor pensioenen voor huisvrouwen vanaf 60/65 jaar en een fonds voor minimumlonen voor huisvrouwen die zorgen voor kinderen, ouderen of gehandicapten.

HUISHOUDWERK(ST)ERS ORGANISEREN ZICH

Toetreden tot een vakbond moet mogelijk zijn voor huishoudwerk(st)ers. In de praktijk blijkt dat het niet vanzelfsprekend is om huishoudwerk(st)ers te bereiken. Door de specifieke werkvorm - huishoudhulpverleners werken allemaal voor een andere werkgever - is het voor deze mensen niet eenvoudig zich te organiseren. De onregelmatige werkuren, het inwonen bij de familie, en het niet respecteren van de weekendrust zorgen ervoor dat deze vrouwen niet makkelijk in contact komen met vakbonden die hun belangen verdedigen. Voor de vakbonden is het onderhandelen van collectieve arbeidsovereenkomsten bijna onmogelijk, omdat elke persoon bij een andere werkgever werkt. Daarom mikken de bestaande organisaties op de erkenning van huishoudwerk als echt werk, waarvoor men hetzelfde minimumloon en dezelfde sociale voordelen moet krijgen als in andere economische sectoren.

Daarnaast strijden zij ook voor betere kinderopvang en bejaarden- en ziekenzorg, zodat meer vrouwen de kans krijgen om buitenshuis te werken en een carrière uit te bouwen. Voorlopig hebben de meeste beleidsvoerders echter niet veel oren naar dit soort voorstellen, omdat men tot nog toe altijd kon rekenen op de gratis of laagbetaalde arbeid van vrouwen.

VERANDERING OP TIJL

Toch begint er de laatste jaren verandering te komen in de erkenning van huishoudwerk. Overal ter wereld organiseren huishoudwerk(st)ers zich, om samen op te komen voor hun rechten als werknemers. En met succes. De IAO sprak zich uit voor de volwaardige erkenning van huishoudwerk met een voorstel voor een internationale conventie, die in juni 2011 werd goedgekeurd. In Conventie 189 wordt huishoudwerk gelijkgesteld met andere soorten loonarbeid. Dit houdt o.a. in dat er een contract moet zijn tussen werkgever en huishoudwerk(st)er en dat er rechten moeten gerespecteerd worden, zoals recht op een werkdag van 8 uur, op een loon (!), op weekendrust, op vakantie, op sociale zekerheid, op het toetreden tot een syndicale of andere belangenorganisatie, enz.

fos steunt organisaties van huishoudpersoneel in Bolivia, Peru en Ecuador, vooral met vorming rond arbeidsrechten en politiek beleidsbeïnvloedend werk. Ook in Colombia wil **fos** vanaf 2014 deze doelgroep steunen. Bolivia heeft ondertussen Conventie 189 geratificeerd, mede dankzij de vele inspanningen van **fos**-partner FE-NATRAHOB, de Nationale Federatie van Huishoudpersoneel in Bolivia. Ook in Peru en Ecuador proberen de organisaties bij hun overheden aan te sturen op de ratificatie en implementatie van de conventie. Toch is dit slechts een stap in het moeizame proces van erkenning van gelijk loon voor gelijk werk en het waarderen van arbeid die door vrouwen verricht wordt.

Als de poetsvrouw langskomt deze week, dan mogen we wel eens extra dankjewel zeggen voor haar niet te onderschatten bijdrage aan onze familiale en nationale economie. ★

TEKST RITA CLOET | FOTO'S VASSIL ANASTOV EN **fos**

Boliviaanse huishoudwerksters laten de vloer niet met zich vegen!

Hoe lang heb je zelf gewerkt als huishoudwerkster?

Toen ik 9 jaar was, stuurde mijn moeder me naar de stad, om daar te kunnen studeren. Ik woonde in bij een familie, waar ik in ruil voor studiemateriaal en kledij gratis het huishouden deed. Ik werkte er van 7u 's ochtends tot 18u 's avonds, van 19u tot 22u ging ik naar de les. Ik deed dit tot mijn 13 jaar. Nadien verhuisde ik naar een grotere stad, waar ik ongeveer 20 jaar als huishoudhulp bij verschillende families gewerkt heb.

Wat vond je er zelf van toen je moeder je als kind naar de stad stuurde?

Ik ging akkoord, omdat ik als doel had nieuwe dingen te leren. Ik zou gaan studeren, een loon krijgen en zo aan een betere toekomst bouwen. Ik dacht toen wel: ik ga nu als huishoudhulp werken, maar later wil ik iets anders worden. Want mensen waarderen huishoudwerk niet. Ze discrimineren je en zien je gewoon als 'hulpje'. Het eerste jaar in de stad was wel moeilijk. Ik miste mijn moeder, iemand die voor me zorgde. Nu moest ik zelf voor anderen zorgen.

Had je problemen met je werkgevers?

De eerste schold me vaak uit en sloeg me als ik iets niet goed deed. Ik kreeg geen loon of vrije tijd. Vanaf mijn 14 jaar werkte ik voor verschillende werkgevers; de ene behandelde me al beter dan de andere.

Hoe kwam je in contact met de vakbond?

Ik hoorde op de radio dat de vakbond huishoudwerksters uitnodigde om cur-

sussen te volgen. In 2005 ging ik samen met een vriendin die al lid was, voor de eerste keer naar de vakbond. Mijn werkgever wist hier niets van. Al snel sloot ik me aan, omdat de vakbond als een familie voor me was. Ik kon mijn problemen delen met lotgenoten. Het was voor mij een plek om mijn gedachten los te laten en honderduit te praten.

Wat deed de vakbond voor jou?

De vakbond leerde me mijn arbeidsrechten kennen en de moed opbrengen om er voor op te komen. Ze leerden me om de confrontatie met mijn werkgever aan te gaan en hem te zeggen wat ik dacht. Ik veranderde van houding. Vroeger werkte ik van zondag tot zondag. Op een dag had ik de moed om te zeggen 'zondag werk ik niet'. Ik leerde mezelf en mijn werk meer waarderen.

Vandaag zit je in het uitvoerend comité van de vakbond, hoe omschrijf je jullie werk?

We geven gratis juridische bijstand, vorming over arbeidsrechten en professionele vorming. Onze leden (momenteel telt FENATRAHOB 7.028 leden) kunnen met vragen en problemen steeds bij ons terecht, op kantoor of via een infolijn. Op grotere schaal is het de bedoeling de leef- en werkomstandigheden van het betaald huishoudpersoneel in Bolivia te verbeteren. Dit is al gedeeltelijk gelukt: er kwam een wet die rechten en plichten in de sector vastlegt, een wet die van 30 maart een nationale feestdag ter erkenning van ons werk heeft gemaakt, en eind 2012 werd ook Conventie 189

PRIMA OCSA
ALGEMEEN SECRETARIS
VAN FENATRAHOB, DE
NATIONALE FEDERATIE
VAN HUISHOUDWERKERS
IN BOLIVIA

Prima begon op 9-jarige leeftijd te werken als huishoudwerkster. Ze ondervond aan den lijve de problemen van het vak: onderwaardering, te lage lonen, lange werkdagen, weinig of geen vakantie,... Om haar rechten als werkneemster te kennen en te verdedigen sloot Prima zich aan bij de vakbond. Vandaag strijdt zij met FENATRAHOB voor de rechten van de Boliviaanse huishoudwerksters.

Wil je Prima Ocsa zelf haar verhaal en dat van huishoudwerk(st)ers in Bolivia horen vertellen? Tussen 7 en 22 maart komt Prima spreken op verschillende plaatsen in Vlaanderen.

Meer info op pag. 12

van de Internationale Arbeidsorganisatie geratificeerd.

Worden deze wetten nageleefd?

De sectorwet is gunstig maar wordt vaak niet nageleefd. Het Ministerie van Arbeid controleert niet zoals het hoort. De arbeidsinspecteurs laten zich omkopen door de werkgevers. We willen hier als vakbond werk van maken!

Hoe zien jullie de toekomst van het huishoudpersoneel?

Wij strijden voor een toekomst met betere leef- en werkomstandigheden, een waardig loon, een ziekteverzekering, een waardig pensioen, en bovenal, voor werk dat gewaardeerd en erkend wordt. ★

TEKST JO VERVECKEN | RUTH SAMSON
FOTO'S FOS

Risa is 45 jaar, alleenstaande moeder en woont in een wijk in de buurt van Windhoek, de hoofdstad van Namibië. Haar werkdag begint om 6u00 's ochtends met een fikse wandeling naar de bushalte. Pas om 8u00 komt ze op haar werk aan. Risa werkt als huishoudster voor een middenklassengezin en neemt alle huishoudelijke taken voor haar rekening: poetsen, wassen, strijken en zorgen voor een baby van 7 maanden oud.

FOTO UITERST LINKS Het comité van de Namibische vakbond van Verenigde Huishoudwerkers komt dagelijks op voor waardige werkomstandigheden voor huishoudpersoneel. FOTO LINKS Bella Meyer werkte sinds haar 12de als huishoudhulp. Tot haar dood streed ze vol overtuiging voor de rechten van huishoudwerk(st)ers.

Machines die nooit ziek worden

Het werk van Risa wordt door haar werkgevers helaas niet beschouwd als 'echt' werk en daardoor zijn er ook nauwelijks afspraken over haar arbeidsvoorwaarden. Zelf omschrijft ze het als volgt: "de werkgever verwacht dat ik alles doe - van babysitten tot tuinieren - maar denkt dat ik nooit ziek word. Wanneer ik vraag om naar een dokter te gaan, is haar eerste reactie dat ik doe alsof. Ze denken dat wij machines zijn die nooit ziek worden, maar als ze zelf ziek worden, gaan ze wel naar een dokter en rusten ze thuis uit. Zelfs wanneer hun hond ziek wordt, gaan ze met hem naar de dierenarts."

Risa ontvangt een maandelijks salaris van 1.500 Namibische dollar (€125) waarvan ze haar maandelijks

se huur betaalt (N\$800 of €65). Wat overblijft, doet ze op aan transport om naar het werk te gaan, voedsel en andere basisproducten.

Zoals in de meeste landen krijgen huishoudwerksters in Namibië nauwelijks erkenning of waardering voor hun werk. Ze blijven geïsoleerd achter de gesloten deuren van de privéwoningen waar ze werken. Aan basisvoorwaarden, zoals een contract, wordt vaak niet voldaan. Bovendien zorgt de aard van hun werk ervoor dat ze makkelijk het slachtoffer worden van psychisch, fysisch en seksueel geweld. Een onderzoek van onze

partnerorganisatie LaRRI (Instituut voor Arbeidsonderzoek en -leermiddelen) stelt dat fysiek geweld ten aanzien van huishoudwerksters gaat van een klap tot ernstige slagen en verwondingen. Niet alleen de werkgevers, maar ook hun kinderen vertonen dat gewelddadig gedrag.

Precieze en recente cijfers zijn er niet, maar volgens een arbeidsmarktonderzoek zouden huishoudwerksters 11% uitmaken van de Namibische werkende bevolking. In tegenstelling tot andere sectoren gaat het vooral om vrouwen. De arbeidswetgeving voorziet een aantal

basisrechten voor werknemers, zoals aantal werkuren, vakantiedagen en vrijheid van vereniging. Deze rechten gelden ook voor huishoudwerksters, maar worden vaak niet nageleefd en bovendien ook niet gecontroleerd door de staat. Er bestaat momenteel geen regelgeving rond het minimumloon voor huishoudwerk(st)ers in Namibië.

Om deze redenen is het erg belangrijk dat huishoudwerksters zich organiseren om gezamenlijk op te komen voor hun recht op waardig werk. Uiteraard is dit voor hen niet

meentebesturen onderhandeld over de schema's van de bussen die huishoudwerksters naar het werk brengen.

Een van de grootste problemen waar huishoudwerksters in Namibië mee geconfronteerd worden is dat ze moeilijk een eigen woning kunnen kopen. De meesten verdienen tussen €100 en €165 per maand, wat onvoldoende is om in aanmerking te komen voor een hypotheeklening. Soms worden ze bedrogen door hun werkgever die zogezegd een huis voor hen koopt, maar eigenlijk van hen profiteert. Edna (niet haar echte naam), lid van NDAWU, vertelt: "Mijn moeder, een voormalig huishoudwerkster, heeft geen eigen huis. Ze huurt een kleine woning waar we met 7 mensen wonen. Zij stapte zelf naar haar werkgever om hulp te vragen en hij kocht voor haar een huis. Ze moest een aantal papieren ondertekenen waarover ze geen uitleg kreeg. Sindsdien werd er elke maand een deel van haar loon afgehouden, zogezegd voor de afbetaling van het huis. Vorig jaar werd mijn moeder ontslagen en toen ze om de papieren van het huis vroeg, werd haar gezegd dat het huis niet van haar was. Het stond op naam van de werkgever. Ze is toen naar de vakbond gestapt om zich te laten helpen."

Het onderzoeksinstituut LaRRI organiseerde reeds een workshop voor huishoudwerksters om hen te informeren over Conventie 189 van de IAO en over hun rechten volgens de Namibische wetgeving. Daarnaast heeft LaRRI zich, met succes, ingezet voor de oprichting van looncommissies, waarin vergaderd werd over loonkwesties in alle sectoren in Namibië. De resultaten hiervan zijn momenteel nog niet bekend.

NDAWU heeft potentieel om een onafhankelijke vakbond te worden als ze technisch en financieel ondersteund worden. De strijd voor de rechten van huishoudwerksters, die met veel energie in gang gezet werd door Bella Meyer, moet absoluut voortgezet en gesteund worden! ★

Bella Meyer stierf op 25 september 2012 in Windhoek, Namibië, ten gevolge van een korte ziekte. De bijeenkomst waarop dit artikel gebaseerd is, werd gehouden een week voor ze overleed.

De werkgever verwacht dat ik alles doe, maar denkt dat ik nooit ziek word.

evident, zeker niet wanneer we denken aan onderhandelingen met de werkgever die meestal maar één of twee huishoudwerksters tewerkstelt. Toch is het huishoudpersoneel in Namibië erin geslaagd zich te organiseren binnen de vakbond NDAWU (Namibische Vakbond van Verenigde Huishoudwerkers).

NDAWU werd opgericht in 1994 en telt onder zijn leden zowel onderhoudspersoneel, dienstbodes en theemakers in bedrijven, als huishoudwerksters die voor privépersonen werken. In 2000 werd NDAWU opgedoekt door financiële problemen, maar in 2010 werd de organisatie nieuw leven ingeblazen door de Namibische Landarbeidersvakbond (NAFWU).

NDAWU werd heropgestart door de inmiddels overleden Bella Meyer. Op aansturen van Bella, die zelf sinds haar 12de als huishoudster werkte, begon het NDAWU-comité met het werven van nieuwe leden aan bushaltes, in kerken, etc. Bella werd soms uitgelachen door mannen om haar energie en engagement, maar inspireerde veel vrouwen om zich actief in te zetten. Zo werd o.a. met ge-

Soms voelt het alsof je niets waard bent

Ook bij ons werken heel wat mensen in de huishoudsector. België heeft in het algemeen een goed ontwikkelde arbeidswetgeving. De minimale arbeids- en loonvoorwaarden voor de huishoudsector liggen vast. Toch is huishoudwerk ook hier niet altijd rozengeur en maneschijn.

Rosalia kan er van mee spreken. Ze kwam 10 jaar geleden vanuit Ecuador naar België. "Ik wilde altijd al dokter worden, maar kreeg van thuis uit niet de kans om verder te studeren, omdat de kosten te hoog waren voor ons gezin. Toen mijn moeder stierf, moesten mijn vader en ik knokken om ook mijn broers en zussen naar school te kunnen laten gaan. Omdat ik mijn droom om geneeskunde te studeren niet wilde laten varen, werkte ik hard en probeerde ik te sparen. Maar steeds kwam er iets tussen waardoor die spaarcentjes aan iets anders besteed werden. Toen de zoon van mijn buurvrouw vertelde dat hij naar Europa wilde migreren om daar te gaan werken, werd mijn interesse gewekt. Ik zag een kans om meer geld te verdienen om zo

mijn droom te realiseren, en besloot mee te gaan. Ik was er vast van overtuigd dat ik een aantal jaren zou gaan werken in Europa om daarna terug te keren om te studeren."

Rosalia werd bij aankomst in België goed opgevangen door de Ecuadoraanse gemeenschap in Brussel. "Er is in Brussel een netwerk van vrouwen die in de huishoudsector werken. Dit wordt mijn instap dacht ik: huishoudwerk, dat ken ik." Rosalia startte als inwonende huishoudhulp. Ze moest op de zolder slapen waar een bed en een doos voor haar kleding stond. "Ik heb nooit al mijn kleren willen meenemen. De Ecuadoraanse *compañeras* drukten me op het hart dat ik elke week vrij moest nemen. Mijn 'patrons' dachten

er anders over. Ik hield voet bij stuk en kreeg 's zondags vrij van 14u00 tot 19u00. Verder werkte ik 7 dagen op 7 en stond ik 24 uur per dag paraat. Mijn werksituatie hier in België verschilde niet veel van die van veel vrouwen in Ecuador. Ik moest om 4u00 's morgens opstaan om koffie en boterhammen voor mijn baas te maken, die iedere dag vroeg naar het werk vertrok. De problemen begonnen echter toen de vrouw des huizes aan de drank raakte en agressief werd. Toen heb ik aan de alarmbel getrokken. Mijn Ecuadoraanse vriendinnen hebben me daar weggehaald en ander werk voor me gezocht."

"Mijn leven is pas echt veranderd toen ik met hulp van SESO mijn papieren in

FOTO LINKERPAGINA Verzorgenden werken een aantal uur per week bij mensen die hulpbehoevend zijn, bv. door ziekte of ouderdom.
FOTO RECHTS Bij SESO kan iedere buitenlander, vluchteling of Belg die zich in een crisissituatie bevindt, terecht voor hulp.

orde kreeg.” SESO is de Franstalige afkorting van de vzw ‘Sociale Dienst van Socialistische Solidariteit’, die werd opgericht in 1937. SESO en *fos* hebben dezelfde wortels. De dienst wil ervoor zorgen dat iedere buitenlander, vluchteling of Belg die zich in een crisissituatie bevindt, een menswaardig leven kan leiden, met respect voor zijn of haar cultuur en geloof. SESO werkt daarvoor samen met andere juridische, sociaal-rechterlijke, administratieve en medische organisaties. Zij helpen naast asielzoekers, vluchtelingen en andere migranten ook sociaal zwakkeren uit het Brusselse. De vzw kent vooral materiële hulp toe (voedselpakketten, kledij) en wil daarnaast ook de politieke wereld en de bevolking bewust maken van de problemen die haar doelpubliek ondervindt.

“Voor mij is er veel veranderd door beroep te doen op SESO”, vertelt Rosalia. “Ik kreeg een arbeidsvergunning waardoor ik hier nu legaal werk in het systeem van dienstencheques. Ik werk fulltime, draag bij tot de sociale zekerheid en heb nu ook recht op gezondheidszorg. Ik heb hier ondertussen een kindje gekregen en kan nu een dokter bezoeken, iets wat ik vroeger niet durfde te doen. Mijn verplaatsingskosten worden vergoed en het belangrijkste van al: ik hoef niet bij mijn werkgever in te wonen. Ik heb nu enkele vaste gezinnen waar ik ga poetsen. Voor alle problemen die ik nog heb (bv. huur, verzekeringen, belastingen), kan ik bij SESO terecht. Hun dienstverlening verdient echt een pluim, net als de mensen die er werken. Zij zetten zich voor ons in en laten ons voelen dat we belangrijk zijn en rechten hebben.”

In België werken de meeste huishoudwerksters net als Rosalia in het systeem van de dienstencheques. Zij werken slechts een paar uur per week

bij de persoon die hulp aanvraagt; hun enige taak is de schoonmaak van het huis. Daarnaast zijn er ook de verzorgenden. Zij werken een aantal uren per dag bij mensen die hulpbehoevend zijn door bijvoorbeeld ziekte of ouderdom. Zij krijgen hulp bij hun persoonlijke verzorging en bij andere taken zoals wassen, strijken, papieren invullen, het doen van boodschappen, koken en uiteraard ook poetsen. Bij ons komt het dus nog erg weinig

goed inleven in de situatie van de huishoudwerksters in Latijns-Amerika. Gelukkig heb ik kunnen studeren en ben ik kinderverzorgster geworden. Nu ben ik reeds 24 jaar aan de slag als verzorgende bij de vzw Thuishulp.”

In België is de situatie voor huishoudwerksters (poetshulpen en verzorgenden) in de loop der jaren verbeterd. Maar die verandering kwam niet vanzelf. Net als in het Zuiden, is de strijd

’ *Mijn werksituatie hier in België verschilde niet veel van die van veel vrouwen in Ecuador*

voor dat huishoudwerksters inwonen bij hun werkgever. Officieel gaat het slechts om een duizendtal personen. Maar als we verder kijken dan deze cijfers, dan krijgen we een andere realiteit te zien, zoals in het verhaal van Rosalia.

Wereldwijd herkennen huishoudwerksters het gevoel van niet gewaardeerd te worden. Ook hier bij ons is het gebrek aan respect een van de grootste uitdagingen. Roos Desnoux, werknemster van de vzw Thuishulp en vakbondsafgevaardigde voor het ABVV bij de Algemene Centrale beaamt dit.

“Als vijftienjarige deed ik als vakantiejob huishoudelijk werk en moest ik bij de familie inwonen. Het voelde zo verkeerd dat ik het eten klaarmaakte en opdiende, maar niet samen met de familie mocht eten. Ik vond dit zo denigrerend en toen ik het aan mijn ma vertelde, heeft ze mij daar onmiddellijk weggehaald. Zij is vroeger zelf nog ‘gaan dienen’ en herkende deze situatie maar al te goed. Ik voelde me behandeld als vuil. Daarom kan ik me

van de vakbond cruciaal. “Ik herinner me nog hoe we in de jaren ’90 opkwamen voor een betere verloning en voordelen zoals een eindejaarspremie, hospitalisatieverzekering, omniumverzekering, ...”, zegt Roos. “Dankzij de strijd van de vakbond genieten wij nu gelijkaardige voordelen als werknemers in andere sectoren.”

Als we aan Roos vragen wat de grootste uitdaging is voor het huishoudwerk in ons land, dan twijfelt ze niet: “Wij willen met respect behandeld worden. In een maatschappij moeten alle soorten werk gebeuren, alle taken moeten ingevuld worden, ook de huishoudelijke. Als men deze taken zelf niet meer kan opnemen, en daar iemand anders voor inschakelt, dan is het ook belangrijk dat die hulp gewaardeerd wordt. Respect is een mooi woord, vind ik, maar het wordt soms misbruikt. Mensen zijn soms bezitterig en denken dat ze met ons kunnen doen wat ze willen. Naast een waardig loon is respect heel belangrijk om van waardig werk te kunnen spreken.” ✨

Campagne-kick-off: Startdag

13 MAA

Prima Ocsa getuigt en neemt deel aan een panelgesprek met Monica De Coninck (sp.a) Karin Van Mossevelde (vzw Thuiszorg) en Werner Van Heetvelde (AC). Bruno Tobback (sp.a), Caroline Copers (Vlaams ABVV) en Paul Callewaert (Socialistische Mutualiteiten) geven samen de aftrap voor de campagne! ★

CAMPAGNE-KICK-OFF STARTDAG

WOENSDAG 13 MAART ★ 09U30

GETUIGENIS VAN HET EERSTE UUR

De Boliviaanse **Prima Ocsa** werkte jarenlang als huishoudster. Nu leidt ze de vakbond voor huishoudwerksters (FENATRAHOB) in Bolivia (zie interview p.7). Je krijgt de mogelijkheid haar verhaal te horen tijdens verschillende evenementen. Mis haar verhaal niet! ★

PORTRAITS WITH WORDS

07 MAA

DONDERDAG 7 MAART ★ OM 20U00

Activiste **Prima Ocsa** komt getuigen (vertaling van Spaans naar Engels). **fos**-vrijwilliger en fotograaf Willemjan Vandenplas leidt de avond in. In het Via Via Café worden foto's van huishoudwerk(st)ers tentoongesteld. ★

MICRO MARCHÉ (VIA VIA CAFÉ) - STEENKOOLKAAI 9 -BRUSSEL

28 MAA

Brugs Forum

DONDERDAG 28 MAART ★ 20U00
CAFÉ DE VISMJN ★ VISMARKT ★ BRUGGE

Versillende sprekers vertellen vanuit hun invalshoek hoe huishoudwerk vandaag georganiseerd wordt. Onder andere John Crombez (sp.a), Luc Geeraardyn (AC) en Paola Vallejo (**fos**) zetelen in het panel. Inzichten in wanpraktijken en good practices in de huishoudsector vanuit een Noord-Zuidperspectief! ★

MEDEDELING

Iedere sympathisant die in 2012 een gift schonk vanaf 40 euro, zal hiervoor een fiscaal attest ontvangen. De attesten zullen dit jaar verstuurd worden in de maand maart.

Café Solidarité

RECHT OP WAARDIG HUISHOUDWERK

Prima Ocsa gaat in gesprek met Vlamingen die het thema goed kennen. In iedere provincie wordt voor een interessant programma gezorgd, telkens met de getuigenis van Prima als rode draad! Mis deze kans niet!

DONDERDAG 14 MAART ★ OM 19U30

Activiste Prima Ocsa getuigt, samen met o.a. Bart Van Malderen (sp.a) en Werner Van Heetvelde (AC). Mil Kooyman en Fanny Biesemans leiden het gesprek in goede banen.

DEN OMMEGANCK - GROTE MARKT 18 - DENDERMONDE

DINSdag 19 MAART ★ OM 19U30

Activiste Prima Ocsa getuigt, samen met o.a. Werner Van Heetvelde (AC) en Rudy De Leeuw (ABVV). Schrijfster Diane De Keyzer (Madame est servie) leidt het gesprek in goede banen.

GC DE WARANDE - OPPERSTRAAT 29 - LIEDEKERKE

VRIJDAG 15 MAART ★ OM 19U00

Activiste Prima Ocsa getuigt, samen met o.a. Roos Desnoux (vzw Thuisulp) en René Fernández (Ambassadeur Bolivia). Dirk Van der Maelen (sp.a) leidt het gesprek in goede banen.

DE BROUCKERE - AARTRIJKESTRAAT 6 - TORHOUT

WOENSDAG 20 MAART ★ OM 19U30

Activiste Prima Ocsa getuigt, samen met o.a. Monica De Coninck (sp.a), Katrien Bruggeman (Vrouwenraad), Bruno Verlaeck (AC Antwerpen-Waasland) en Rina Janssen (S-Plus). Francy Van der Wildt leidt het gesprek in goede banen.

ZAAL STEENBERG - MOLENBERGSTRAT 113 - RUMST

MAANDAG 18 MAART ★ OM 20U00

Activiste Prima Ocsa getuigt. De inleiding wordt verzorgd door Inga Verhaert (gedeputeerde provincie Antwerpen en voorzitter Zij-Kant). Yasmine Kherbache (fractieleidster sp.a-Antwerpen en kabinetschef van premier Di Rupo) gaat in gesprek met Prima Ocsa!

UA STADSCAMPUS LOKAAL R005

RODESTRAT 14 - ANTWERPEN

DONDERDAG 21 MAART ★ OM 18U30

Activiste Prima Ocsa getuigt, samen met o.a. Kathleen Van Brempt (Europees parlamentslid voor sp.a) over huishoudwerk in Noord en Zuid. De avond wordt afgesloten met de boeiende langspeelfilm 'The Help'.

EUROSCOOP - C-MINE COMPLEX - GENK

VOOR MEER INFO & INSCHRIJVINGEN

www.nietonderdemat.be | info@nietonderdemat.be | 02 552 03 15

Van maart tot juni zal je onze campagnestand op tal van evenementen vinden. Online vind je de recentste info over onze acties en activiteiten. Surf naar www.fos-socsol.be om je te abonneren op onze nieuwsbrief en 'like' ons op www.facebook.com/socsol

RITA CLOET

woont in Quito, de hoofdstad van Ecuador en is regiocoördinator voor het **fos**-programma in de Andestanden.

OP BEZOEK BIJ

Rita in Ecuador

Het **fos**-personeel in het Zuiden zet zich elke dag vol enthousiasme in voor de uitvoering van het programma. Rita neemt ons een dag mee op pad in Quito.

DINSDAG 8 JANUARI 2013

Vandaag vroeg uit de veren, want om 8u30 heb ik een vergadering op de gezondheidsdienst van Quito. Meestal ben ik rond 9u op het **fos**-kantoor of ik werk eerst thuis een uurtje, om niet in het drukke verkeer te belanden. Ik vertrek om kwart voor 8 met de auto en beland al snel in de file die uit de vallei van Tumbaco waar ik woon, langzaam richting Quito rijdt, over 15 km slingerende weggetjes. Ik doe dit traject elke dag, maar de laatste jaren is het verkeer niet meer houdbaar. Door de economische groei komen er elk jaar 30.000 nieuwe auto's bij in de hoofdstad Quito. Het openbaar vervoer volstaat niet, er zijn enkel bussen die ook in de file staan en die er meestal 2 keer zolang over doen.

Met 10 minuten vertraging kom ik aan. Maria Quishpe van de organisatie Mujeres por la Vida zit al op me te wachten. De verantwoordelijke van de gezondheidsdienst, Cecilia Tamayo, arriveert iets later en dan kunnen we met de vergadering beginnen. We bespreken de mogelijkheden voor een nieuw luik in het gezondheidsprogramma. Na een uur ronden we af met voldoende afspraken om in het project te verwerken.

Terug op kantoor komt Erika er bij zitten, zij volgt het gezondheidsprogramma in de regio op. We bekijken wat er in de voormiddag werd uitgewerkt. Om 12u. vertrekt Maria naar een solidariteitsactiviteit voor de zieke president Chávez. Erika en ik werken nog tot 13 u. verder aan het programmavoorstel, vooral aan het budget.

Ik neem meestal mijn middageten mee naar kantoor en trek hiervoor een halfuurtje uit. Vandaag ben ik alleen, dus kijk ik terwijl ik eet naar

onderuit te halen. Ikzelf vind veel van zijn politieke verwezenlijkingen goed, maar heb wel kritiek op zijn ondemocratische methodes.

Na het eten beantwoord ik nog wat mails en bekijk ik samen met Diana, onze administratief medewerkster, de regionale partnerbudgetten voor 2013. De eerste fondsen zullen

„ **Niemand twijfelt er aan dat president Correa opnieuw verkozen zal worden**

het middagnieuws en lees ik de krant door. Alles draait rond de verkiezingen van 17 februari, met 8 presidentskandidaten. Niemand twijfelt er aan dat huidig president Correa opnieuw verkozen zal worden. Hij heeft de media grotendeels onder controle en gebruikt zonder verpinken fondsen van de staat om zijn realisaties in de kijker te zetten, maar ook om zijn politieke tegenstanders

binnenkort door **fos** vanuit België gestort worden aan de partnerorganisaties. Pas op 15 januari sturen de partners ons de financiële jaarverslagen van 2012, maar we weten welke organisaties reserves hebben en welke dringend fondsen nodig hebben. Jo, coördinatrice van het Waardig Werkprogramma, komt nog even binnen met nieuwtjes over onze partner FENACLE: voorzitter Angel

staat op de kieslijst van President Rafael Correa. Angel is nu volop in campagne en we zullen onze bespreking van de jaarplanning met FENACLE op 1 februari zonder hem moeten doen.

Om 15u komt Maria terug om verdere afspraken te maken rond het 's ochtends besproken project. Ik overleg nog enkele zaken met Hanneke en Tatiana, collega's van Vredeseilanden, waarmee we het kantoor in Quito delen. Nadien kruip ik nog even achter de computer om enkele documenten in orde te brengen.

's Avonds rijd ik terug richting Tumbaco. Ik kom thuis om kwart voor 8. Mijn man Jo heeft al gekookt, de tafel staat gedekt. Na het eten nog even de krant doornemen, het BBC-nieuws op tv kijken en om kwart voor elf naar bed.

Morgen heb ik een vergadering via skype met collega's Jo en Felix, die in Lima zit, over de Andesbijeenkomst die fos in februari in Bolivia organiseert. Geen tijd om ons te vervelen hier in Quito, dat is duidelijk! Buenas noches! ☆

KEUKENTIP VAN RITA

Empanadas

Empanadas zijn maanvormige hartige gebakjes gevuld met allerlei lekkers die erg populair zijn in Latijns-Amerika. Er bestaan allerlei varianten en je kan ze vullen met wat je zelf het lekkerst vindt. Wij presenteren je een versie uit de Andes.

INGREDIËNTEN (± 20 EMPANADAS)

VOOR HET KRUISELDEEG (VOORVERPAKT KRUISELDEEG KAN OOK)

600 gr. bloem ■ 200 gr. boter ■ snuifje zout ■ water

VOOR DE VULLING

650 gr. runds- of gemengd gehakt ■ 350 gr. erwtjes en worteltjes (diepgevroren) ■ 3 hardgekookte eieren ■ 3 aardappelen, geschild ■ 1 grote ui, fijn gesneden ■ 2 lente-uitjes, fijn gesneden ■ 100 gr. ontpitte zwarte olijven ■ 100 gr. rozijnen ■ 2 eieren ■ busseltje verse peterselie, fijngehakt ■ 3 TL paprikapoeder ■ snuifje komijnpoeder ■ 4 TL witte suiker ■ olijfolie ■ peper/zout

VOOR 4 PERSONEN

■ Doe de bloem met een snuifje zout in een grote kom. Maak een kuiltje in het midden en doe er 10 cl water in. Snijd de boter in kleine blokjes en schik de boterblokjes rond het kuiltje. Hak de boter door het bloemmengsel. Kneed met het geheel tot een stevig en glad deeg. (Je kan het deeg ook kneden in de keukenmachine of met een mixer, kneed wel af met de handen) Maak er een bal van, wikkel het in plasticfolie en laat het rusten in de koelkast. ■ Kook de aardappelen tot ze gaar maar nog steeds stevig zijn. ■ Verhit de olijfolie in een pan op middelhoog vuur. Bak de ui tot die zacht is. Voeg het gehakt toe en bak tot het vlees niet meer roze is. Voeg de in stukjes gesneden aardappelen, erwtten en wortelen, lente-ui, peterselie, 4 theelepels suiker, 2 theelepels paprikapoeder, komijn en peper en zout toe. Laat een tijdje sudderen. ■ Bestrooi het werkvlak met een beetje bloem en rol het deeg uit tot een dunne lap. ■ Gebruik een metalen uitsteekring of een breed glas om rondjes uit te steken. Ga door tot je zoveel mogelijk deeg hebt omgetoverd in ronde lapjes. ■ Meng de geklopte eieren en 2 theelepels water in een kleine kom. Smeer eigeel op de randen van de deegcirkel. Leg ongeveer 2 eetlepels van de vleesvulling op een helft van het deeggrondje, bedek met een 1/2 theelepel hardgekookt ei, een paar gesneden zwarte olijven en wat rozijnen. Vouw het deeg over de vulling. Kneed de randen van het deeg aan elkaar en vorm schelpjes. ■ Leg de empanada op de bakplaat en ga verder met de rest van het deeg en de vulling. Voeg een lepel paprikapoeder toe aan de resterende geklopte eieren en bestrijk de empanadas met het mengsel. Bak in de voorverwarmde oven (200°C) tot ze goudbruin zijn, 15 tot 20 minuten.

Veege onze
problemen
niet onder
de mat

Wereldwijd worden huishoudwerksters behandeld als vuil.

Meer dan 100 miljoen mensen werken als huishoudpersoneel. Zij koken, kuisen, strijken, zorgen voor kinderen en knappen de vuile klusjes op. Vaak worden hun arbeidsrechten geschonden en worden zij niet beschouwd als echte werknemers. Huishoudwerk(st)ers verdienen respect en hebben recht op waardig werk: minimumloon, vaste werkuren, vakantie en sociale bescherming.

Steun onze campagne op
www.nietonderdemat.be

Driemaandelijks tijdschrift
9de jrg. - nr. 1 jan. feb. maa. 2013
v.u. Annuschka Vandewalle
tel 02 552 03 00 - info@fos-socsol.be

België - Belgique
P.B. - P.P.
Gent X
1/2348
P 308571